

Új korszak hajnalán

„Fonják”

az Erzsébet-híd köteleit

A Kábel- és Sodronykötélgyár budapesti üzemében készítik az Erzsébet-híd köteleit. A hidat tartó óriáskötelek első példányai már elkészültek. Alsó képünkön a Rákóczi szocialista brigád tagjai előkészítik a 36 orsós óriás gépet a hídkötél »fonására«. Felső képünkön a kész hídkábel egyik végét »tupírozza« a kábelgyári munkás. Miután széthajtogatták a kábel drótszállait, fémbé öntik s így rögzítik majd a híd építésénél.

Még csak útkeresés, nem megtalált út

A ruhayár jövő évi műszaki fejlesztéséről

Téli van a gépek zajával a Szegedi Ruhagyár valamennyi munkaterme. Az ember hirtelenjében azt hinné, hogy már elég, több, jobb varrógépre nincs is szükség. Pedig dehogyan! A kisgépesítést alig fejezték be, s máris két igen fontos program megvalósítását tűzték ki: a kéttűs varrási technológia elterjesztését és a különböző automatagépek alkalmazását.

Határértékek között

Lényegében már meg is mondtuk, hogy milyen szempontok alapján állították össze a ruhayárban a jövő évi műszaki fejlesztési tervét. Ahogy annak lenni kell: mindinkább igyekeznek megközelíteni a világszínvonalat, s ennek a törekvésnek alapja a korszerű gyártás megteremtése. Tulajdonképpen ezek az évek az útkeresés éve, mert a ruhaipar automatizálására külföldön sincs sok példa. Néhány gép prototípusát már megteremtették itt a szegedi üzemben, be is váltak, a termelés szempontjából mégsem alkottak velük új korszakot.

A kéttűs technológia

Nem alkothattak, mert még igen sok művelethez ma sincs megfelelő félautomata, vagy automata berendezés. S amelyikhez van, ahhoz nem bírják megfelelően kihasználni őket. Az új gépekhez, új szervezés is kell. S ebben a dolgozóban ismét adódnak problémák. Kis létszámú munkaszalagokkal nem lehet eredményesen dolgozni, nagy szalagok kialakítására pedig nincs mód, mert az épületek, a helyiségek szűkek. No meg: ehhez óriási szeriákat kellene gyártani. Az elképzelések ílymódon a két határérték között, a közepes létszámú munkaszalagok kialakítását tartják a legmegfelelőbbnek.

Mindenestre, jövőre folytatják a félautomata gépek szerkesztését. Az első és a második évnegyedben új prototípusok készülnek el, melyekből — ha a gyakorlatban beválnak — több példányt is gyártanak.

Az önműködő gépek kísér-

leti gyártásánál biztonságosabb fejlődési lehetőség egyelőre a már említett kéttűs technológia bevezetése. Már az idén is működött a gyárban legalább 30—40 olyan varrógép, amely két tűvel dolgozik, tehát két műveletet végez el egyszerre. Rövidesen csaknem még 50 ilyen varrógépet kapnak, s ha 1963-ban megérkezik a további 15—16 hiányzó darab is, lényegében mindenütt alkalmazkodik, ahol egyáltalán alkalmazni lehet ezt az eljárást.

Lassan nő a termelékenység

A műszaki fejlesztési terv szerint az érintett gyártmányoknál 3,07 százalékkal emelkedik a termelékenység, ha nem egy, hanem kéttűs gépen dolgoznak. Ez a szám látszólag kicsiny. De ha arra gondolunk, hogy egy-egy kabát vagy nadrág összeállításakor csupán néhány alkalommal lehet két tűvel varrni, az adat reálisra válik.

Minden tízed, vagy század százaléknál külön meg kell küzdeni. Például az iparban oly nagy feltűnést keltett sorozat-lykkötő gép termelési eredménye nem hozott döntő változást. Igaz ugyan, hogy a gép kezelőjének többé nem kell a kabát gomblyukait egyenként a gép alá tolni, mert az automata önmagától továbbítja az anyagot, de hát ezzel csupán a tolgatás ideje csökkent le, s nem a lykkötése. Majd ha még egy hasonló gépet állítanak üzembe, s egy munkás kezeli mind a kettőt, akkor várható lényeges javulás a termelékenységgel kapcsolatban.

A prototípus nem elég

Ez ideig csupán két gépfélelőből készült a prototípuson kívül több példány: a varrócakkozóból 70 darab, s ebből jutott más üzemeknek is, valamint a varró-endlitzóból 17. Prototípusokkal pedig nem lehet megváltani a világot, még a ruhaipart sem. A gyár

műszaki dolgozói különben még legalább 10—15 olyan munkafolyamatot tudnának megjelölni, melyben az automatizálás nagy szükség volna, de nincs a gyárnak gépszerkesztője, aki ezt el is bírná végezni.

A ruhayár jövő évi műszaki fejlesztéséhez szükséges anyagi források rendelkezésre állnak, s amit célul tűztek maguk elé, az minden bizonnyal meg is valósul majd. Ámde nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy az említett körülmények miatt ez a fejlesztési terv szerényebb a kellenél, s bár az előrehaladást szolgálja, nem hozza meg azt a gazdasági hasznot, amelyre minél hamarabb szükség volna.

F. K.

Kilencszázezer fiatal mozgalma

A KISZ Központi Bizottsága a Magyar Újságírók Országos Szövetségének székében tartott szertán sajtótájékoztatót tartott. Balogh István, a KISZ Központi Bizottságának titkára az Ifjúság a szocializmusért mozgalom idei eredményeit ismertette.

1960-ban 600 000-re, az idén mintegy 900 000-re tehető azoknak a fiataloknak a száma, akik az Ifjúság a szocializmusért mozgalom munkával kapcsolatos feladatait teljesítették. A mozgalom nagy jelentőségű, mert egységbe fogja a KISZ-szervezetek munkáját, és nagy hatása van a fiatalok nevelésére.

A KISZ I. kongresszusa az ifjúsági szövetség feladatait tűzte ki, hogy a második öt éves terv idején ösztönözze a fiatalokat a tanulásra. Érje el, hogy az akkorihoz képest egy fokkal magasabb képzettséget szerezzenek. A mozgalom alkalmas arra is, hogy a kongresszusnak ezt a célkitűzését a KISZ-szervezetek valóra váltsák. Har-

Az a gyerek, aki 1957. október 4-én született, ma öt éves. És ez az öt éves gyerek tudja, mit jelent ez a szó: szputnyik. Sőt meglehet, hogy ez a gyerek, aki egy napon született vele, most, zsenge öt éves korában, többet tud az űrutazásról és a világűrrel, mint mi felnőttek tudunk öt évvel ezelőtt, amikor útjára indult a Föld első mesterséges holdja.

De ha öt évvel ezelőtt keveset vagy semmit sem tudunk a kozmoszról, annál többet beszélünk róla azóta: a világűr mindennapos téma lett; a kozmosz meghódítása napirendre került. Igen, oly keveset tudunk róla mi, átlagemberek, hogy nem is hittük volna, ha valaki azt mondja akkor: öt éven belül sor kerül nemcsak az első ember felröppentésére, hanem túl leszünk az első kötélek-világűrrepülésen is. S hadd tegyük hozzá: szakemberek is kevesen hitték ezt. Így száguld ma a tudomány.

Gondolatban valamennyien emlékezünk még az első, a második, s harmadik szputnyikra — most már a számukat sem tudjuk —, emlékszünk a Lajka és a Zvezdoszka kutyára, az első élőlényekre. Valahány hírnök indult a világűrbe, gépek, műszerek vagy élőlények, túlfűtött izgalommal lestük a híreket, miképpen teljesedik ki az emberi tudás és akarat, hogy végre aztán maga az Ember induljon útjára oda, ahol előtte nem-hogy a madár se járt, hanem földünkről senki, semmi.

1957. október negyediké történelmi nappá lett. Akkoriban az újságok sokat írtak arról, hogy ez a nap hasonlít 1492. szeptember huszadikára, amikor Kolumbusz Kristóf partot ért Amerikában. Kétségtelen, hogy történelmi fordulópont volt az a nap. Csakhogy a bátor hajós nem tudta, hova érkezett, míg a mesterséges holdak és később az űrhajók pályáját tudósok sereg, műszerek légiója számította ki másodpercnyi és ívpercnyi pontossággal. Nem a merő véletlen, hanem a vele ellentétes szándék és fölényes tudás tört utat a világűrbe, amely immár az ember birodalma.

A világtörténelem nagy fordulóit sohasem lehet egyetlen napon meghatározni. A sorsdöntő csaták, a nagy felfedezések és a nevezetes uralkodók csak azért emlékeztetnek, mert sürítve fejezik ki azt, amit a történelem méhében hordott, megélelt. Éppígy nem lehet azt mondani, hogy a szocialista és a kapitalista világszervező párvialadában pontosan 1957

október 4. óta került fölénybe a szocializmus; nem, ez folyamat eredménye, ennek így kell lennie. De az biztos, hogy ha sok százmilliónyian azelőtt nem értették meg, miért szükséges a szocializmus fölénye, s miért váltja fel előbb-utóbb mindenütt és okvetlenül az elagott kapitalizmust, nos, 1957. október 4. óta kezdik megérteni. S ha megérteni nem is, sok százmilliónyian elkezdtek gondolkodni a pusztán tényen. Hogy-hogy? — kérdezték ezek. — Eddig úgy tudtuk, hogy a tőkés rendszer, kiváltképp Amerika, minden tekintetben első a világon, legfőképpen a technika dolgában. Most pedig az első mesterséges holdat, később pedig az első holdrakétát és az első világűr-utast a Szovjetunió bocsátotta fel. Így hangzott az első kétely, ha nem is pontosan így fogalmazták meg.

Akkori újságokban lapozva szembe ötlök egy nem-kommunista, de messze látó, világszerte tisztelt személyiség nyilatkozata, Nehru indiai miniszterelnöke. »Az oroszok feltették a koronát a tudás fájára« — mondta ő az első szputnyik hírére.

Végiglapozva a burzsoá lapvéleményeket, nyilatkozatokat, az első ámuló hangok után kétfajta irányzat figyelhető meg. Az első a szitkozódás és az uszítás, még ha csodálattal vegyessen is, mert ezek a nyilatkozatok a Nyugat által az emberiségre erőltetett fegyverkezési hajszát fokozottabban folytatására szólítanak fel. A másik, a józannabb irányzat képviselői arra intenek, hátha lehet mégis valamit tanulni a Szovjetuniótól. Ők főképpen két viszonylatot említenek. Azt mondják: könnyű a Szovjetunióknak, a kommunistáknak, ők a nemzetgazdaság és a tudomány minden forrását és eszközeit célirányosan használhatják fel: eltöltötték, hogy a rakéatechnikát fejlesztik, hát fejlesztik. De azt is mondják — s azóta egyre erőteljesebben mondják: a szocialista rendszer a mérnökök és technikusok sokkal nagyobb sereget képez ki, mint a Nyugat, érdemes hát tanulni az oktatási rendszer felépítésében a kommunisztól. Mit lehetett erre felelni? Hát melyik rendszer — mert most már a rendszerről van szó — tehet róla, ha a kapitalizmus nem képes a társadalom minden erőforrását célirányosan tömöríteni és felhasználni? Vajon melyik rendszer a jobb? Az-e, amelyikben talán nem kevesebb tehetséges tudós és mérnök él, mint amabban, de a trösztök konkurenciaharcá miatt nem együttesen, hanem külön-külön ostromolják az eget? Vagy pedig az a társadalom, amely korunk legfejlettebb technikai és tudományos ágazatának új meg új vívmányaira képes összpontosítani? Ami pedig az oktatási rendszert illeti...

Nem pusztán pedagógiai probléma ez, ámbár bizonyosan az is, egyetmást lehet ellesni és lemásolni a szovjet tudósképzés szervezéséből és módszereiből. Ám az oktatási rendszert nem lehet elválasztani a társadalmi rendszertől, amelyben létrehozták, mert legott nem marad belőle semmi. Az alap: az ingyenes oktatás, bárkinek, társadalmi és anyagi helyzetétől függetlenül. A többi, a képzés módja, csakugyan pedagógiai és tisztán tudományos ügy, de az alap nélkül semmi.

A fanyalgó nyugati kommentátorok kénytelen-kelletlen kezdtek elismerni, hogy a szovjet rakétafölely valóban fennáll, s nem véletlen. Csak éppen azt igyekeztek bebizonyítani, hogy ebben az egyetlen ágban kerültek időleges előnybe a szovjet tudósok és mérnökök, ehhez tehát magának a rendszernek abszolúte semmi köze. Nevetségesen balga érvelés volt ez már akkor is, azóta meg — a hét éves terv és az SZKP programja fényében — kiváltképpen az. Igaz, a rakéatechnika valóban a technika egy ágazata? A legmodernebb, a legbonyolultabb. Ahhoz, hogy egy űrhajó, utassal a fedélzetén, sikerrel tegye meg útját és az előre kijelölt helyen és megállapított időben érjen földet, egész sor ipar- és tudományág együttes, kiváló teljesítménye szükséges. Hogy csak néhányat említsünk: fémkohászat, vegyipar, műszergyártás, híradástechnika, matematika, fizika, kémia, csillagászat, biológia, fiziológia, orvostudomány stb., stb. Az űrhajó, mondhatjuk, korunk fejlettségének jele. Mutasd meg az űrhajódat, megmondom ki vagy — lehetne a XX. század második felének jellemző jelmondata. Mekkora az űrhajód súlya, milyen a hajtóanyaga, mekkora terhet cipel, milyen pontosan tér rá pályájára, hogyan és mennyi idő után tér vissza? — csupa olyan kérdés, amelynek válasza egyértelműen eldönti a tudós szemében, vajon melyik űrhajó készítői tudnak többet, jobbat.

Öt évvel ezelőtt, amikor az első szputnyik útjára indult, a szovjet kormány első szava a békefelhívás volt a népekhez és a kormányokhoz, hogy a világűrutasítás eredményei, a rakéatechnika csodái kizárólag az emberiséget szolgálják, a béke céljait. Azóta is hány meg hány ugyanilyen kezdeményezés indult el arról a földről, ahonnan a szputnyik és Gagarin! S eddig mindhiába: az amerikai imperializmus nem is tagadja, hogy az U—2-esek kudarcát után csak a kémholdakban reménykedik, majd azok felderítik a »szovjet titkot«. De éppen a nagy titokfűrészes oka, tudniillik a szovjet rakétafölely, az egyik megnyugtató garancia arra, hogy az imperializmus kalandortervei eleve bukásra vannak ítélve: hogy égerszer is megmondhatja, mielőtt a világ bármely pontján rablóvállalkozásba kezd; hogy legutóbb például legalábbis időlegesen, visszavonulót volt kénytelen fűjni a Kubára rátörni készülő zsoldosoknak. A szovjet rakéták pontossága kijózanította az agresszort. Manapság sehol a földtéken nem lehet elbúlni a háborús gyújtogatónak. Ha háborút robbantának ki, nem kerülhetnék el a méltó és jogos büntetést.

Igy lett a rakétából is a tudomány fejlesztésén oly buzdító munkálkodó Szovjetunió akarata ellenére, világpolitikai tényező. Nagy szerencséjére az emberiségnek, a szovjet rakétafölely ily módon a béke biztosításának is fontos eszköze.

Öt évvel ezelőtt indult el a kozmosz meghódításának korszaka. Ki merésznél ma megjósolni, hol tartunk majd újabb öt év múlva? Verne, H. G. Wells utópiája mind a múlté már...

Nehurttal idéztük fentebb, hogy a szovjet tudomány feltette a koronát a tudás fájára. Igen. De nem 1957. október 4-én, hanem 1917. november 7-én. Akkor indult el a kommunizmus a gyakorlatban, hogy az embert soha el sem képzelt magaslatokba emelje föl.

Sz. J.